

## บทความ

มุมมองและข้อเสนอแนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยและผู้ประกอบการสถานบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่กลยุทธ์การกำหนดผู้ขับขี่ที่ไม่ดื่มโดยมีค่าตอบแทน และการดำเนินการในรูปแบบของแอปพลิเคชัน “เพื่อนดื่มเราขับ”

บทความนี้ถอดใจความสำคัญมาจากรายงานวิจัยเรื่อง มุมมองและข้อเสนอแนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยและผู้ประกอบการสถานบันเทิงในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อกิจกรรมการกำหนดผู้ขับขี่ที่ไม่ดื่มโดยมีค่าตอบแทน (Paid designated driver) และการดำเนินการในรูปแบบของแอปพลิเคชัน “เพื่อนดื่มเราขับ” ซึ่งเป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย 3 แห่ง จำนวน 45 คน และกลุ่มผู้ประกอบการสถานบันเทิงจำนวน 5 คน ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงมุมมองและข้อเสนอแนะของนักศึกษาและผู้ประกอบการสถานบันเทิงต่อกิจกรรมและแอปพลิเคชันดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวความคิดการบูรณาการกลยุทธ์การกำหนดผู้ขับขี่ที่ไม่ดื่มร่วมกับแอปพลิเคชันให้บริการรับส่งนักศึกษาที่ดื่มแอลกอฮอล์ โดยผู้ขับขี่เป็นนักศึกษาด้วยกันเองที่ลงทะเบียนและผ่านการฝึกอบรมตามที่โครงการกำหนด เงื่อนไขสำคัญของโมเดลนี้คือ การให้ค่าตอบแทนแก่ผู้ขับขี่ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่ได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จริง โดยการเป่าแอลกอฮอล์ในลมหายใจ

จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่และผู้จัดการสถานบันเทิงทุกคนมีมุมมองเชิงบวกต่อกิจกรรม “เพื่อนดื่มเราขับ” โดยเห็นว่ามีความดีหลายประการเมื่อเทียบกับแนวทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ ให้เพื่อนที่ดื่มน้อยที่สุดหรือไม่ดื่มเป็นผู้ขับขี่ นัดเพื่อนมารับ หรือใช้บริการรถผ่านแอปพลิเคชัน และมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการร่วมกันทั้ง 3 มหาวิทยาลัยซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เนื่องจากนักศึกษามีวัฒนธรรมในการดื่มเที่ยวคล้าย ๆ กัน และผู้จัดการสถานบริการทุกคนยินดีให้ความร่วมมือกับทางโครงการในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามที่ไม่ขัดแย้งต่อธุรกิจของร้าน อย่างไรก็ตามมีประเด็นท้าทายจากผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม ที่ผู้วิจัยขอยกมาอภิปรายดังนี้

### 1) การจูงใจนักศึกษาหันมาใช้บริการ “เพื่อนดื่มเราขับ” แทนการดื่มแล้วขับกลับเอง

ทั้งนักศึกษาและผู้ประกอบการต่างแสดงมุมมองตรงกันว่า โจทย์ใหญ่ที่สุดของโครงการนี้คือการจูงใจให้นักศึกษาผู้ดื่มหันมาใช้บริการ เนื่องจากกระยะทางการเดินทางในเชียงใหม่ไม่ไกล ใช้เวลาไม่มาก นักศึกษาผู้ใช้บริการจะมองถึงความจำเป็นและความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายไป ดังนั้นต้องมีกลยุทธ์ด้านราคาที่จะทำให้นักศึกษารู้สึกว่า “คุ้ม” ที่จะใช้บริการแม้จะไม่จำเป็น และการรณรงค์ให้นักศึกษาคิดถึงบริการเมื่อไหร่ก็ตามที่จะไปดื่ม โดยใช้กลยุทธ์ที่ทันสมัยและเข้าถึงจิตใจของนักศึกษาตั้งแต่แรกเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย

### 2) การทำให้ทั้งนักศึกษาและผู้โดยสารและผู้ขับขี่มั่นใจในความปลอดภัย

การดำเนินการต้องทำให้แน่ใจว่าจะมีความปลอดภัยกับทุกฝ่าย ทั้งเรื่องการคัดกรองผู้ขับขี่ การลงทะเบียนทั้งผู้ขับขี่และผู้โดยสาร การกำหนดระเบียบปฏิบัติต่อผู้โดยสาร การระบุเพศของผู้ขับขี่และผู้โดยสาร เพื่อให้สามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการหรือให้บริการได้ทั้งสองฝ่าย การติดตามสถานะของตัวรถขณะให้บริการและติดตามตัวผู้ขับขี่ได้ การป้องกันเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้โดยสารในขณะที่มีอาการเมึนเมา อันตรายที่อาจเพิ่มขึ้นหากมีการให้บริการโดยใช้รถมอเตอร์ไซด์ด้วย การจัดการหรืออบรมให้ความเข้าใจกับสมาชิกผู้ขับขี่เพื่อดูแลและรักษาภาพลักษณ์ของโครงการฯ รวมถึงการควบคุมไม่ให้ผู้ขับมีการดื่มแอลกอฮอล์

### 3) ต้องจัดบริการที่เหมาะสมกับผู้รับบริการที่มีอาการมีเนมา

จากประสบการณ์ของนักศึกษาและผู้จัดการสถานบันเทิงซึ่งพบเจอสถานการณ์คนเนมาหลายรูปแบบ จึงได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์หลายประการที่ผู้วิจัยไม่คาดคิดมาก่อน เช่น คุณสมบัติสำคัญของผู้ซัซซี่เกี่ยวกับทัศนคติต่อคนเนมา ยานพาหนะที่เหมาะสมกับคนเนมาแต่ละระดับ การเตรียมความพร้อมในการรับมือคนเนมาเมื่อเกิดปัญหา และรูปแบบ application ที่เฉพาะสำหรับคนเนมา เป็นต้น

### 4) การตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จากลมหายใจ

จากการสอบถามผู้จัดการสถานบันเทิงถึงความเป็นไปได้ที่จะทำการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ในลมหายใจของผู้ซัซซี่ของโครงการ ณ สถานบันเทิง โดยมอบหมายให้พนักงานของร้านเป็นผู้ดูแล ผู้ประกอบการบางคนปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว และบางส่วนยังแบ่งรับแบ่งสู้ในประเด็นนี้โดยให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องยากที่จะให้พนักงานของร้านเป็นผู้รับผิดชอบในการสังเกตการณ์การตรวจและบันทึกระดับแอลกอฮอล์ของผู้ซัซซี่ เนื่องจากลักษณะหรือสถานะการณ์ที่เกิดขึ้นภายในร้าน หรือความพร้อมของพนักงานในช่วงเวลาที่ร้านปิดทำการ และเวลาที่ลูกค้าจะกลับบ้าน แทบไม่มีพนักงานที่ว่างพออยู่ประจำเครื่องตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์จากลมหายใจ

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไม่สามารถรับประกันได้ว่า จะไม่เกิดการตกลงใด ๆ ระหว่างผู้ซัซซี่และพนักงานในร้านต่อการทำผิดเงื่อนไขของโครงการจนเกิดความเสียหายตามมาในภายหลัง อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการทุกคนยินดีให้ความร่วมมือในการใช้พื้นที่ของสถานบริการ เพื่อตั้งจุดตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้ดำเนินการต้องเป็นเจ้าของที่ของโครงการจึงจะเหมาะสม

### 5) รูปแบบการบริการ แอปพลิเคชัน การให้ค่าตอบแทนผู้ซัซซี่

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการที่ได้รับจากนักศึกษาที่เข้าร่วมการศึกษานี้ เป็นประเด็นที่ต้องนำไปหาข้อสรุปที่ลงตัวต่อไป ตัวอย่างเช่น 1. การนัดหมายล่วงหน้า การเลือก และตกลงกันได้ทั้งฝ่ายผู้ให้บริการและผู้รับบริการ 2. สถานที่ตั้งของศูนย์บริการและจุด checkpoint 3. ความเพียงพอของยานพาหนะที่ให้บริการ 4. ขอบเขตของพื้นที่ที่จะให้บริการตลอดจนระยะทางที่เหมาะสม 5. แอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเพื่อคนเนมาที่ต้องสามารถใช้งานง่ายที่สุด 6. ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ในระดับที่จูงใจให้นักศึกษาหันมาเป็นผู้ซัซซี่ และ 7. การบริหารจัดการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้ซัซซี่ที่รวดเร็วและตรวจสอบได้ เป็นต้น

ทางด้านผู้ประกอบการยังให้คำแนะนำที่น่าสนใจอีกหลายประเด็น เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันให้สามารถเชื่อมกับการเป่าแอลกอฮอล์ หรือหากพนักงานในร้านที่เป็นนักศึกษาต้องการจะสมัครเป็นผู้ซัซซี่ในโครงการเพื่อหารายได้เพิ่ม โดยที่ไม่มีผลกระทบต่องานในร้านตนเองก็ยินดีสนับสนุน รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องดื่มไม่ซัซซี่ ว่าควรจะปรับรูปแบบในการให้ความรู้ให้เหมาะกับวัยรุ่นมากกว่าวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นต้น

## 6) การให้บริการ “เพื่อนดีมีเราช่วย” จะทำให้นักศึกษาดีมากขึ้นหรือไม่

สำหรับการศึกษานี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความเห็นเป็นทั้ง 2 ทิศทาง สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าเป้าหมายหลักของกลยุทธ์ทั้งสองนี้อยู่ที่การแทรกแซงพฤติกรรมดีแล้วซ้ำและให้นักดีมีกลับบ้านอย่างปลอดภัย มากกว่าการเปลี่ยนพฤติกรรมการดี นักศึกษาและผู้ประกอบการบางคนไม่เชื่อว่านักศึกษาที่ไปอยู่ที่สถานบันเทิงกับเพื่อนจะอดใจไม่ดื่มได้ สมมติฐานที่ว่าทำให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่ผู้ขับชื้ออาจเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาตั้งใจจะไม่ดื่มมากขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ขับชื้อในโครงการ ต้องรอการพิสูจน์จากงานวิจัยต่อไปในอนาคต

## 7) การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัย

นักศึกษาที่เป็นตัวแทนองค์กรหรือสโมสรนักศึกษาเห็นว่า โครงการนี้จำเป็นต้องดำเนินการผ่านทางมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยให้โครงการมีความยั่งยืนมากกว่าให้นักศึกษาทำกันเอง แต่นักศึกษาบางคนก็ให้ความเห็นว่า เป็นไปได้ยากที่โครงการนี้จะผ่านการพิจารณาจากมหาวิทยาลัย เนื่องจากข้อจำกัดของการศึกษานี้ที่ไม่ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียอื่น ทั้งทางมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จึงทำให้อาจไม่ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรอบด้าน การศึกษาในระยะต่อไปควรรับฟังความคิดเห็น และสร้างความมีส่วนร่วมของทางมหาวิทยาลัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ให้ครอบคลุมมากที่สุด

## ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในระยะต่อไป ควรมีการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ไปพัฒนาโมเดลต้นแบบของบริการ การกำหนดผู้ขับชื้อที่ไม่ดื่มโดยมีค่าตอบแทน ในรูปแบบของแอปพลิเคชัน “เพื่อนดีมีเราช่วย” ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับจังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ร่วมดำเนินการควรประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ฝ่าย คือ 1) มหาวิทยาลัย 2) สโมสรนักศึกษา หรือเครือข่ายนักศึกษา 3) เจ้าของสถานประกอบการ และ 4) ตำรวจจราจร เมื่อได้โมเดลมาแล้วควรมีการขอความเห็นจากนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และหากทุกฝ่ายเห็นว่ามีความเป็นไปได้ อาจดำเนินการโครงการทดลองนำร่องในขอบเขตจำกัดต่อไป